

Bevaret jordforbindelse

Af Thomas Bo Jensen



Foto: Torben Eskerod

Med styr på detaljeringen er et nyt sakristi bygget til middelalderlandsbykirken i Tilst, der ellers har stået urørt siden 1400-tallet.



Filtreret kig fra sakristiet til kirkegården gennem det perforerede murværk. Foto: Torben Eskerod

Det er ikke hverdagskost at se en splinterny tilbygning til en original middelalderlandsbykirke. I Tilst lidt uden for Aarhus er det med stort held lykkedes at tilkoble et nyt sakristi til den gamle kirke, hvis skib og kor blev bygget omkring 1170. Tårn og våbenhus, vanen tro prydet med trappegavl, kom til i slutningen af 1400-tallet, hvor der som i mange andre kirker også blev indmuret hvælvinger i kirkerummet. Sådanne har kirken i hovedtræk stået urørt i over 500 år, indtil menighedsrådet for nogle år siden påbegyndte indsamlingsen til et nyt sakristi. Tanken bag planerne var, at der i tæt tilknytning til kirken skulle skabes rammer for præsternes dagligdag og for nogle af de mange biaktiviteter, der knytter sig til f.eks. vielse eller barnedåb, hvor familierne kan forberede sig i kirkenære rammer, fremfor i sognegården et par hundrede meters gang derfra.

Den eneste grund til at den tilsynsførende myndighed, Nationalmuseet, gik med til at anlægge sakristiet i direkte tilknytning til kirken var, at det var muligt at genåbne den blændede kvindeindgang og bruge den som tilkobling og indgang til sakristiet. En kraftig stræbebille umiddelbart til højre for kvindeindgangen betød, at tilbygningen måtte anlægges med en vis afstand til kirken, hvorfor en lys

glasmellebygning er anlagt som forbindelse mellem kirken og sakristiet.

Udefra fremstår sakristiet som en tæt lille enhed med tre ens spidse saddeltage – eller 'bispehuer'. Tagene er belagt med 8mm tykke, hvidmalede stålplader og på langs af muren under gavlene spænder et bredt bånd af perforeret murværk. Murene er udført som krydsforbandt i hele sten, hvilket giver perforeringerne en klædelig tykkelse, og alle murede overflader er filtset og hvidkalket ligesom kirken. Tilbygningen har udefra en abstrakt karakter, der tydeligt vidner om, at det er en ny tilføjelse. Samtidig virker den tætte homogene klump som skræddersyet til kirken, på samme måde som tårnet og våbenhuset er det. Det, der især er med til at skabe denne selvfølgelig, på én gang umærkelige og distinkte sammenhæng, er de hvide ståltag, der på deres side spiller kækt op til trappegavlene på tårnet bagved, og det perforerede murbånd, der tager temaet op fra kirkens kvadratiske hjørnekvadre (der sågar i et enkelt tilfælde har indhugget et skakternet mønster). Hvor tagene næsten synes at gå i ét med omgivelserne – på en gråvejrsgang som denne, er det næsten som om, de forsvinder – så formår perforeringerne at skjule de nutidige vinduer, der ofte bliver et problembar i så fordringsfuld en historisk sammenhæng.



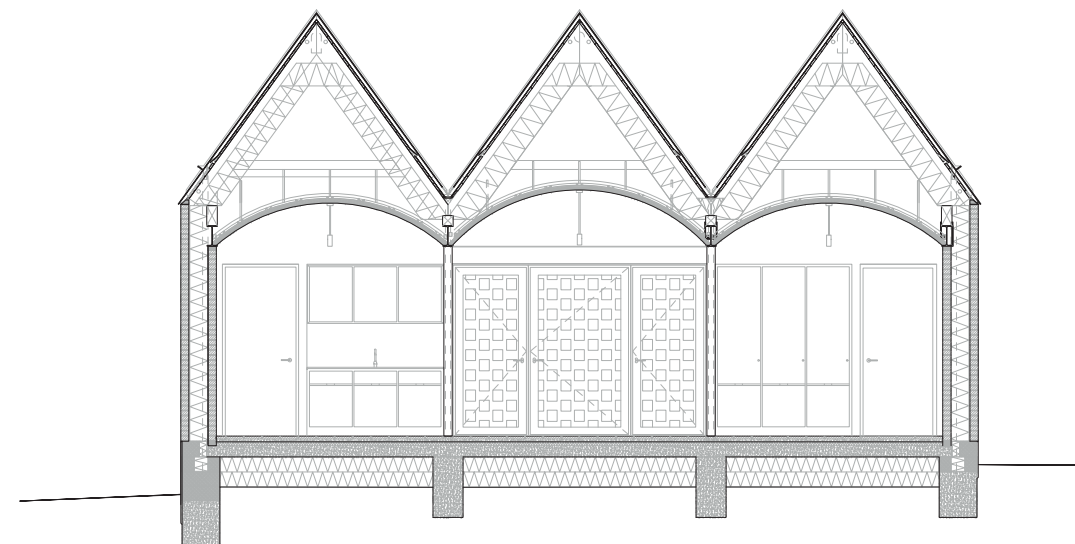
Foto: Torben Eskerod

Den stilsikre udførelse af hovedforholdene forstyrres en anelse ved selve tilkoblingen til kirken. Vindfanget er indrammet med kraftige aluminiumsprofiler, som harmonerer dårligt med materialerne i det eksisterende byggeri. Det har nok været tanken at vælge et materiale, der er så afdæmpet som muligt, men havde det hvidmalede stål, som rent faktisk er anvendt på indersiden af vindfanget, mon været bedre, mere konsekvent? En anden detalje, der synes uforklaret, er en hvid stålkasse indsat som en form for afstandsklod i det smalle mellemrum, der er imellem stræbebepillen og tilbygningens midterste gavl. Det er ikke til at se, hvilket formål denne kasse tjener – næppe at holde tilbygningen fast til kirken. Dette er dog nogle relativt små skønhedsmæssige spørgsmålstegn i ellers vellykket ydre.

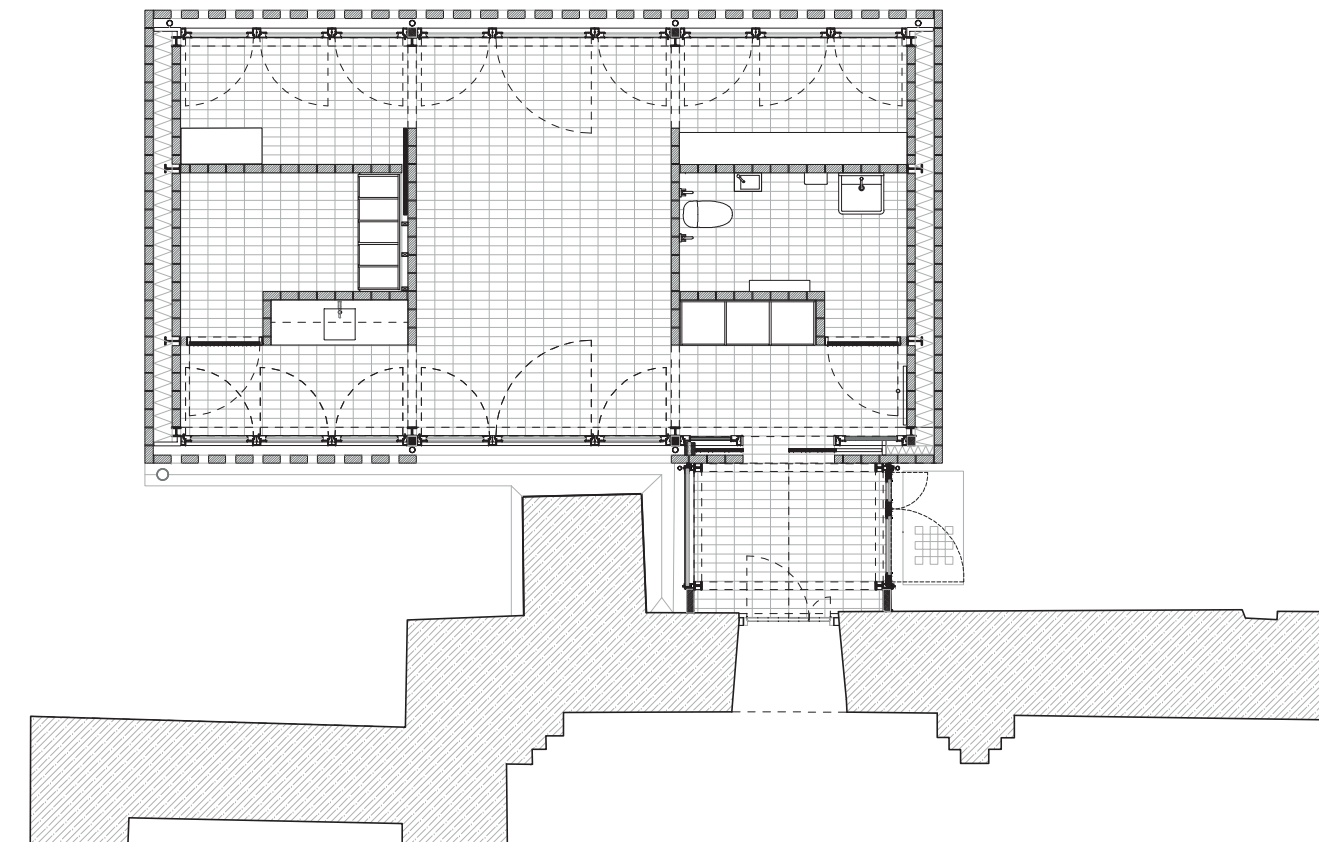
Adgangen til sakristiet opnås som nævnt inde fra selve kirken. Det helt igennem vidunderlige kirkerum med mønstrede teglgulve og overdådige kalkmalerier, kommer den besøgende i møde som en varm inciterende farvesymfoni af jordfarver med sarte blålige indslag. Vil det mon være et antiklimaks at træde ind i en ny tilbygning herfra? Er det overhovedet muligt at skabe en naturlig overgang



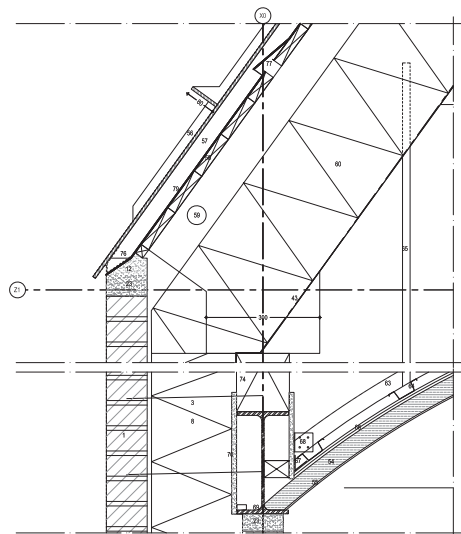
Situationsplan 1:500. Tegning: Tulinius Lind



Snit 1:100. Tegning: Tulinius Lind

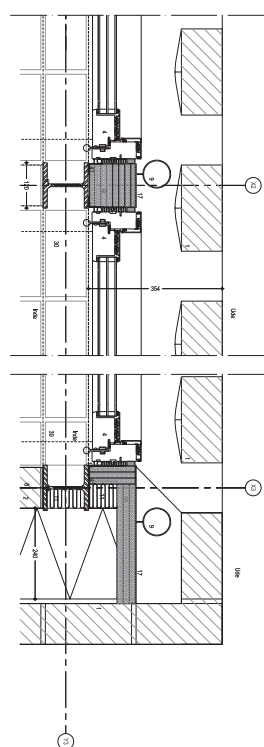
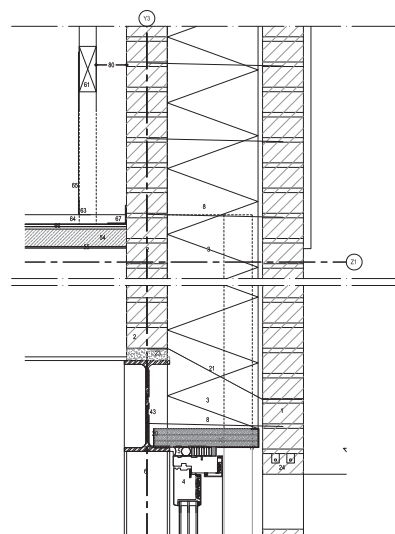


Plan 1:100. Tegning Tulinius Lind



Detaljer 1:20
Tegning: Tulinus Lind

- 1 Formur, kalket
- 2 Bagmur, kalket
- 4 Indadgående dørparti, egetræ indvendigt
- 6 HEB 120, malerbehandlet
- 7 IPE 200, malerbehandlet
- 9 Nedløbsrør, zink Ø75, mulighed for afmont.
- 16 Redair Link, klæbemont., pudset, hvor synlig
- 17 Tilpasset alu, som vinduespartier, føres ind i fuger
- 30 Teglstensgulv
- 54 46 mm akustikplade af stenuid
- 55 Slutpuds
- 56 8 mm ståltag og kanter af 8 mm stål
- 58 Rupløjet forskalling med fer og not 100x25 mm
- 60 Spær, 400x45 mm, iht. ing.
- 66 To lag gips 6,5 mm, tørbojes på stedet
- 69 IPE 270, malerbehandlet, hvor den er synlig
- 77 Speciallavet inddækket huller til udluftning



Sakristiet er tilkoblet kirken via den gamle kvindeindgang.
Foto: Torben Eskerod



De bærende hvidmalede stålprofiler danner klare arkitektoniske overgange. Foto: Torben Eskerod

fra dette stærkt atmosfæremættede rum? Ja, det er det faktisk! Ved hjælp af en ny gullig teglkinke, 'trækkes' kirkens gulv næsten umærkeligt med ind i sakristiet som en rest eller afsmittning fra kirken. Den niveaufri overgang, som er et krav i dag, understreger den flydende sammenhæng. Det første, man møder, er gedigne indbyggede egetræsskabe omgivet af hvidkalket murværk. En smal gang leder ind til det midterste rum, der optager et fuldt fag i det tredelte sakristi. Bag rumhøje, egetræsindfattede glassdøre, ses det perforerede murværk og kirkegårdsens grønne omgivelser som et fragmenteret flimmer. Hvad der udefra fremstod som sylespidse tage er indenfor forvandlet til bløde hvælvede lofter, udført som traditionelle staldhvælve med hvidmalede stålprofiler i graterne mellem hvælvene og ditto H-profiler langs kanterne og som bærende søjler imellem fagene. Der er en tektonisk klarhed i overgangene, hvis man kigger godt efter. Ingen dikkedarere, kun solidt udførte samlinger og detaljer. Det samme må siges om alle egetræselementerne, der i toilet, legerum, køkken og kontor er udført med sikker hånd. Ja selv langbordet i midterrummet – en lang tyk plade hvilende på to bukke – har arkitekterne tegnet med stor fornemmelse for materialet og dets rumlige sammenhæng.

Teglgulvet er ikke lagt i mønster som i kirken, men stenenes brændte nuancer changerer tilpas levende, og overgangen imellem fagene er diskret markeret med et skift i liggeretningen. Det er den slags små detaljer der – hvad enten man bemærker den eller ej – gør én tryk og glad ved at opholde sig i rummet. Der er styr på sagerne, og det er tilmed udført med sikker æstetisk og rumlig sans.

Efter 500 års ventetid har Tilst Kirke fået et knopskud, der forekommer så velgennemtænkt, at det synes vokset frem af den gamle kirke. Men det har dog i al sin beskedenhed så megen kant og selvtillid, at det kan tåle sammenligning med moderkirkens øvrige elementer, der lige fra våbenhus og kor, til skib og tårn, solidt og stilfærdigt vidner om 850 års kirkelig byggemåde. Det er imponerende, at man kan gå fra tonstung murtykkelse og middelalderlig atmosfære til nutidens byggeteknisk krævende energi- og komfortkrav, uden at miste 'jordforbindelsen' til bygningskulturens tungeste arvegods. Lad os håbe at Tulinus Lind bliver tilsmilet med mange opgaver af denne art i fremtiden. I deres hænder går det ikke galt.

FAKTA

Nyt sakristi til Tilst

Bysmedevej 57, 8381 Tilst

Arkitekter: Thomas Tulinus og Anders Lind

Arkitektmedarbejder: Christian Fursund, Astrid Billey Petersen, Cecilia Duca, Rune Sjøstedt Sode og Nanna Lind Eriksen.

Konsulent: Peter Mortensen, arkitekt MAA

Bygherre: Tilst Sogns Menighedsråd

Ingeniører: NIRAS A/S

Interiør: Tulinus Lind

Opført: 2019-2020

Oprindelig bygning

Kirkeskab og kor opført ca. 1170



Adgang til sakristiet via den gamle kvindeindgang.
Foto: Torben Eskerod